

Stránky farnosti na internetu - www.farnostunicov.cz

Milí farníci, dozrál čas, kdy i naše farnost se rozhodla využít pro svou propagaci tak moderní médium, jakým je internet. Ostatně, je to již zcela obvyklé, že farnosti umísují své aktuální a zajímavé informace na svých stránkách. Z tohoto důvodu propagace byla zaregistrována i doména farnostunicov.cz. Stránky farnosti mají za úkol především informovat o historii a současném životě naší farnosti, čím se farnost zabývá, co nabízí.

V úvodu se lze dozvědět všeobecné informace o záměru na šternberského děkanátu, je zde uveřejněn nový leták farnosti. Dále údaje o bohoslužbách, po-

božnostech, kdy a kde probíhají. Právě zde bude vkládán i aktuální týdenní program bohoslužeb. Je možno seznámit se také s aktivitami farnosti – setkávání seniorů, misijní klubko dětí, Zacheus, farní knihovna, farní sbor – zde pro zajímavost je uveden i repertoár, jsou uvedeny zvukové záznamy, na kterých písní v podání sboru.

Rozsáhlou kapitolou tvoří zajímavosti – historie farnosti i klášterního kostela, historie a současný stav varhan a zvonů – zde jsou opět nabízeny zvukové záznamy skladeb pro varhany, ale i zvukový záznam zvonů. Do oddílu zajímavosti přibude popis interiéru kostela tak, jak

vycházel postupně ve farním časopise. Všechny oddíly jsou doprovázeny bohatým obrazovým materiálem.

Zvláštní kapitolou tvoří fotogalerie, která postupně má obsahovat fotoalbum z nejzajímavějších aktivit jednotlivců i skupin z farnosti, například výlety, pouti, významné události, slavnosti, apod. V současnosti je zde jen umístěn fotoalbum z listopadu 2007, mariánská slavnost 2005, oprava zvonů 2008. Více ucelených fotografií zatím nebylo k dispozici.

Pochopitelně, na stránkách jsou k nahlédnutí i všechna čísla farního časopisu, která kdy vyšla. Dále je zde možno napsat vzkaz, připojit se do diskuzního fóra. V hlavním poli je k dispozici i generátor liturgického kalendáře, uvedeny jsou i užitečné odkazy na stránky s katolickou tematikou.

Lze si jen přát, aby stránky farnosti splnily očekávání, protože byly doplněny informacemi, které budou pro návštěvníky užitečné a inspirující.

(jako)

Římskokatolická farnost v Uničově oznamuje, že

mše sv. s udělováním svátosti pomazání nemocných

bude ve farním kostele Nanebevzetí Panny Marie v Uničově

ve čtvrtek 22.10.2009 v 9,00 h.

Od 7.45 hodin mají nemocní příležitost ke svátosti smíření. Budou zde zpovídat kněží ze šternberského děkanátu.

Svátost pomazání nemocných se uděluje těm, kdo **nebezpečně** onemocněli.

400 let od příchodu sv. Jana Sarkandra do Uničova

Program oslav

Sobota 10. 10. 2009

Děkanátní poutí:

- 14:30 Modlitba růžence
- 15:00 Mše sv. děkanátu Šternberk
- 16:00 Pobožnost u sochy sv. Jana Sarkandra
- 16:30 Kdo byl Jan Sarkander? - audiovizuální projekce

Program pro děti:

- 16:30 Zábavné soutěže a netradiční hry pro děti (okolí kostela) - živé kuželky, kuše, luky, skřípice, chůdy, kolo štěstí apod.
- 18:00 Závěr soutěží

Noc sv. Jana Sarkandra:

- 18:00 Slavnostní zvonění
- 18:00-20:00 Nakouknutí do hodinové věže kostela
- 18:00-20:00 Kam se jen tak nedostanete - sakristie
- 19:00 Komentovaná prohlídka kostela
- 20:00 Malý koncert duchovní hudby - soubor *I Musici Affetiosi*
- 21:00 Kdo byl Jan Sarkander? - audiovizuální projekce
- 21:00-22:00 Výhled z horní paluby - pohled z kostelního kůru, varhany zblízka
- 22:00 Noční koncert - varhanní nocturno
- Závěrečné požehnání

V době od 16:30 do 22:00 hodin bude možnost posezení ve „středověké krčmě“ v arcádu farní zahrady. Na prostranství před kostelem se bude konat „malý středověký jarmark“.

Neděle 11. 10. 2009

Církevní slavnost:

- 10:00 Modlitba růžence
- 10:25 Pobožnost u bočního oltáře
- 10:30 Slavnostní mše celebrovaná olomouckým arcibiskupem Janem Graubnerem, účinkuje *Český filharmonický sbor Brno*
- 11:45 „Pocta Janu Sarkandroví“ - koncert *Českého filharmonického sboru*

- zve Římskokatolická farnost Uničov -

Jednou síňkou *POKOJ VÁM!* vydává Římskokatolická farnost v Uničově. Neprodejné! Účelem pro vnitřní potřebu farnosti.

Redakční rada: P. Josef Janek (jj), Jiří Hájek (jhá), Jitka Šenková (jše), Dagmar Bradáková (dabr), Jaroslav Kocourek (jako), Jitka Kocouřková (jiko),

František Vomáčka (frvo), František Kovařík (frko), Klárka Hájková (klhá), Soňa Šlosarová (ss). Grafická úprava Jana Šumpíková.

Příspevky posílat do 20. dne v měsíci psanou formou, na disketu, elektronickou poštou. Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

Římskokatolická farnost, Kostelní náměstí 153, 783 91 Uničov, tel: 585 054 500, E-mail: rkfunicov@tiscali.cz, www.farnostunicov.cz

POKOJ VÁM!

MÍSTNÍ UNIČOVSKÉ FARNOSTI

říjen 2009

Ročník 5

číslo 9

Jan Sarkander a Uničov

Sv. Jan Sarkander se narodil 20. prosince 1576 v polské části Těšínska ve Svojetově. Navštěvoval národní školu v Píbově, gymnázium v Olomouci a bohosloví ve Štýrském Hradci. Po vysvěcení na kněze nastoupil jako kaplan u bratra Mikuláše, faráře v Opavě.

Styk s Uničovem navázal Jan Sarkander ke konci roku 1609. Tehdy se totiž uprázdnila uničovská fara a Jan Sarkander se o ni ucházel. Byly s tím spojeny nějaké potíže, proto se obrátil na uničovský magistrát s prosbou, aby se za něho přihlásil kardinál František Ditrichsteina, který měl v tom smyslu rozhodné slovo. Stalo se tak eským dopisem z 1. října 1609 odeslaným poslem z Olomouce. Díky uvedené přihlávce nastoupil místo faráře zaátkem října 1609.

Výdaje, které měl měsíčně poskytnout jeho nastoupením a jeho služební požitky - prebenda, jsou přesně uvedeny v uničovských matrikách po těch (Registra pocztowa za letohpania 1609), které jsou v originále zachovány v místním archivu. Stalo se tak patrně s ohledem na to, že se v nich jednalo právě o Jana Sarkandra. Jinak totiž jsou doklady týkající se matriky z té doby dost vzácné.

Ve funkci faráře v Uničově pobýval sotva osmdesát dní. Protože jeho bratr, kněz Mikuláš, v té době čekal na svůj soud ve vězení ve Vyškově, snažil se mu pomoci. Mikuláš se totiž zapletl do sporu habsburských bratrů Rudolfa II. a Matyáše. Útrpnému právu ušel útekem z vězení. Stalo se tak v noci prvního svátku vánočního roku 1609. Zatímco Mikuláš ušel torturu, která ho čekala, postihlo v vězení v Kroměříži jeho bratry v etn Jana, který byl zadržen po neúspěšné návštěvě uprchlého bratra a první výslech se konal v Uničově. Byl v podezření, že k útěku Mikuláše došlo i jeho přispěním. V této situaci hledal Jan Sarkander pomoc, kde se našel. Mimo Olomouc i ve Vyškově, Opavě, Vídně a v Prešpurku (Bratislavě). Ve vězení pobýval deset měsíců.

O urovnání svých záležitostí v Uničově, které nemohl provést před svým zatčením, požádal uničovský magistrát dvěma eskými dopisy z kroměřížského vězení. V prvním dopise, datovaném 31. prosince 1609, přejal moudrým a opatrným páni k nastávajícímu novému roku zdraví a vše ostatní. Prosi je, aby za idili vrácení koně, kterého si na cestu vypůjčil od Pavla Kostruby v Kralovicích a zaplacení posla. Dále prosí, aby v cí, které zanechal v domě, nedoznaly škody. S ohledem, že neví, jak dlouho nebude moci obstarávat duchovní správu, aby se za idili podle úvahy.

Magistrát požádal kardinála Ditrichsteina o souhlas k vydání v cí, s čímž on eským dopisem daným v Kroměříži 3. července 1610 projevil souhlas. Jak reagoval magistrát na prosbu o rušitele není známo. Brzy nato byl Jan Sarkander z vězení propuštěn a podesobil v roce 1611 v Charvátěch, v letech 1612 až 1614 ve Zdounkách, potom v Boskovicích a od roku 1616 v Holešově. V roce 1620 byl obviněn, že měl účast na výpravě polských kozáků Lisovíků, kteří přitáhli na pomoc Ferdinandu II. proti povstálým stavům. Následkem mučení zemřel v Olomouci 17. března 1620.

14. února 1610 napsal magistrátu další obšírný dopis, opředený prosbami, aby v cí, které zanechal v Uničově, vzali v úschovu, dokud si je nebude moci vyzvednout a ostatní, kterým hrozí zkáza, jako obilí, sádlo, lín, apod., aby prodali a výtěk se zbytkem deputátu mu zaslali. Poněvadž neví, kdy se rozhodne o jeho propuštění, byl by rád, kdyby z matriky vybrali schopné a dříve rozhodné osoby, které by se za něho zaručily.

Magistrát požádal kardinála Ditrichsteina o souhlas k vydání v cí, s čímž on eským dopisem daným v Kroměříži 3. července 1610 projevil souhlas. Jak reagoval magistrát na prosbu o rušitele není známo. Brzy nato byl Jan Sarkander z vězení propuštěn a podesobil v roce 1611 v Charvátěch, v letech 1612 až 1614 ve Zdounkách, potom v Boskovicích a od roku 1616 v Holešově. V roce 1620 byl obviněn, že měl účast na výpravě polských kozáků Lisovíků, kteří přitáhli na pomoc Ferdinandu II. proti povstálým stavům. Následkem mučení zemřel v Olomouci 17. března 1620.

Těbaže pobýval J. Sarkander v Uničově jen krátký čas, našla jeho mučnická smrt ohlas v uničovských památkách. Po ase války, požár, nemoc a jiných pohrom došlo v první polovině 18. století k uklidnění. Z té doby pocházejí barokní památky, které byly podle tehdejšího pojetí vyjadovat díky za záchranu známým svatým patronům. V Uničově byl v letech 1725 až 1750 farárem Ondřej A. Richter, který se zasloužil o vybudování mariánského sloupu, jež patří k významným dílům tohoto druhu na Moravě. Mimo

P. Marie a dvanácti soch svatých je také na zvláštním reliéfu znázorněno utrpení Jana Sarkandra při torturu. Hlavním tvářem sousoší, na kterém se pracovalo v letech 1729 až 1743, byl sochař Georg A. Heinz, vysvěcený 11. září 1743. V roce 1860 byl prohlášen Jan Sarkander za blahoslaveného. Tento fakt byl přijat v Uničově s náležitými oslavami. V uničovském farním chrámu připomíná Jana Sarkandra obraz s jeho podobou a obraz P. Marie enstochovské, který podle neprokázaného podání přinesl ze své pouti. V místním archivu, nyní ve správě Okresního archivu v Olomouci, jsou zachovány doklady týkající se událostí z let 1609 až 1610 s originály dopisů Jana Sarkandra a dopis kardinála Ditrichsteina i písemnosti týkající se jednání o svaťočení Jana Sarkandra z pozdější doby.

Prameny: Tenora a Foltýnovský: bl. Jan Sarkander

si připomenuli výročí 400 let od jeho odchodu do Uniova.

òcta

Svatečkou úctou k Janu Sarkandrovi lze datovat od okamžiku jeho pohřbu, který se konal 24. března 1620. Jeho tělo položené do rakve nebylo zahaleno do fialového roucha kajicníka, ale do červeného ornátu symbolizujícího barvu krve prolité pro Krista. Již svými asistenty byl Sarkander pokládán za mučedníka pro víru. Sám kardinál Dietrichštejn jej v několika svých listech nazval mučedníkem. Sarkander v hrob se brzy stal cílem domácích i zahraničních poutníků a jeho mučednická smrt nám -tem mnoha literárních i výtvarných zpracování.

Olomoucká mušinka byla přeměněna roku 1672 na kapli Všech svatých mučedníků a na jejím místě v roce 1703 postavena nová barokní stavba. Přes odlišné oficiální zasnovení byla od počátku nazývána kaplí Sarkandrovou a každoročně zde také bylo vzpomínáno výročí jeho smrti. V letech 1908 – 1912 nechal na stejném místě kardinál František Bauer vystavět novou kapli, zasnovenou v té době již blahoslavenému Janu Sarkandrovi. V jejím podzemí je dodnes zachován skřípek, na němž byl Sarkander mučedníkem, kamenná deska s epitafem pořízená Sarkandrovými bratry pro jeho hrob v kostele Panny Marie na Přehradě.

Nebývalý rozkvět Sarkandrovu kulturu přineslo v roce 1715 zahájení beatifikačního procesu olomouckým kardinálem Zoltfgangem Hanibalem Schrattenbachem. Do stejného výročí Sarkandrovu smrti stály k jeho počtu v Olomouci, Brně a Vídně již první oltáře. Právě v této době se ke svému eskému protějšku – sv. Janu Nepomuckému. Zákaz prokazování veřejných úct byl proto mnohdy obcházen tak, že na jednom umleckém díle byli zachyceni oba. V roce 1758, po smrti kardinála Troyera i papeže Benedikta [IV., dvou hlavních podporovatelů Sarkandrovu beatifikace, byla jednání v tomto směru na dlouhou dobu přerušena. Následné války neudálosti i nastupující osvícenství zapí- inily jistý úpadek beatifikačních snah,

Svat* Jan Sarkander III. ást

kteřé byly oživeny až v roce 1827, zásluhou císaře Františka I. a jeho bratra, olomouckého arcibiskupa Rudolfa Jana. Teprve kardinál Bedřich Fjrstenberg však mohl Sarkandrovu beatifikaci dokončit. Beatifikační breve papeže Pia [II.] nese datum 11. září 1859 a vedle vyhlášení Janova života a mučení jej dovoluje nazývat blahoslaveným a schvaluje jeho veřejnou úctu. Beatifikační slavnost se konala 6. května 1860 v bazilice sv. Petra v Římě. Svátek byl stanoven na den Sarkandrovu smrti, 17. března. Při úpravách církevního kalendáře po II. vatikánském koncilu došlo v českých zemích k přeložení svátku na 6. květen, den Janovy beatifikace.

Pro Moravu a Slezsko byla Sarkandrovu beatifikace velkým úspěchem. Spolu s rozšířením úcty se brzy začaly objevovat také snahy o kanonizaci. Krize Rakouské monarchie a následně dvoudvoudvářkové války však oddálily vznesení oficiálního požadavku o zahájení kanonizačního procesu, který byl nakonec podán teprve 31. ledna 1980, především zásluhou biskupa Herberta Bednorze z Katovic a Josefa Vrány z Olomouce. Již 31. července následujícího roku potvrdil papež Jan Pavel II. výnos posvátné kongregace pro svatoešení o jeho kanonizaci. Písemně, kterým biskup Vrana oznámil tuto zprávu celé arcidiecézi, obsahoval rovněž výzvu k prohloubení úcty a ohlášení sarkandrovských oslav a pobožností. Dekret posvátné kongregace znamenal také povolení všech úctedních kroků potebných ke svatoešení a zejména nutnost splnit dvě základní podmínky: oživení úcty a dosažení mimořádných děkaz svatosti prosbami vyslyšenými na přímluvu sv. tce. Po ustanovení Františka Vaška olomouckým arcibiskupem, jenž si Sarkandrovu svatoešení vytkl za jeden z cílů svého episkopátu, byl jmenován nový postulátor, Mons. Jaroslav Nemeček. Historická část procesu byla uzavřena již dříve a roku 1991 byl ukončen diecézní proces v Katovicích. Předmětem šesti bylo mimořádné uzdravení skovského faráře P. Karla Pichy. Lékařský poradní sbor posvátné kongregace pro svatoešení roku 1992 definitivně a jednomyslně uznal, že je nelze vysvětlit přirozenými příčinami, což následujícího roku potvrdila také teologická komise římského kardinálského sboru. Zázračné uzdravení bylo přiknuto přímluvě blahoslaveného Jana Sarkandra, ke kterému byly vysílány zvláštní modlitby. Posledním krokem ke kanonizaci je souhlas

celé církve. Při papežské konzistoii, kterou papež Jan Pavel II. svolal na 5. dubna 1993, za přítomnosti papežské kurie, byla tato poslední podmínka splněna a blahoslavený Jan Sarkander mohl být zapsán do alba svatých. Slavnostní kanonizace za úctasti papeže Jana Pavla II. proběhla v Olomouci 21. května 1995.

Mgr. P. Antonín Basler

Karel Schulz

Jan Sarkander

Ó, svatý Jene, hradbo Moravy nerozborná,

Z tohoto pramene vody, který zázračně vytryskl z kamení žalářícht v Tvé nesmírné žitní, nám popřej, svatý Jene, nebo duše naše jako vyprahlá zem bez života. Jako vyhnanci ve vlastní zemi, jako žebrační stojíme před vraty svých příbytků, chléb, který pro nás vyrostl, z prachu a kamení cest si zdvíháme, svatý Jene.

Až přijde čas, rozevírajte své ústy zkrvácenými, jazykem proatým obracej jeho listy tak jako tenkrát jsi inil, modli se za nás a za naši zemi k bohu, který se nenechá posmívat v ní, modli se za nás a za naši zemi, Svatý Jene.

FKRONOOJIFK) S HKOHG Gc OH\$IT) FK UGè OOSTÍ

20.12.1576 narození Jana Sarkandra ve Skovovství
1589 stěhování do Přehrad
1593 – 1599 studium v Olomouci
1600 studium v Praze
9.5.1603 promován na magistra filozofie
19.3.1609 jáhenské svatění v Brně
22.3.1609 kněžské svatění v Brně
1609 Opava - výpomoc bratru Mikulášovi
1610 místofarářem v Uniově
1611 v znaní v Kroměříži
1612 farářem v Charvátčech
1615 farářem ve Zdouňkách
26.4.1616 farářem v Holešově
6.2.1620 záchrana Holešova před pleněním lisovíků
13.2.1620 první a druhý výslechy v olomouckém svatění
17.2.1620 četí výslechy s použitím útrpného práva
18.2.1620 tvrdý výslechy s použitím útrpného práva
17.3.1620 Sarkander v skoně olomouckém svatění
24.3.1620 pohřben v kostele Panny Marie na Přehradě
6.5.1860 beatifikační oslavy v Římě
21.5.1995 kanonizační oslavy v Olomouci

Dochovaný skřípek, na kterém byl sv. Jan Sarkander vyslýchán právem útrpným, kaple sv. Jana Sarkandra, Olomouc

Goea sv. Jana Sarkandra trocku jinak

Osobu sv. Jana Sarkandra si všichni jistě spojujeme především s jeho mučednictvím a svatostí. Ale on to byl také člověk, který žil v dané době, v daném prostředí, a tak bych si mohl tuto dobu trochu priblížit i z jiného pohledu. Jeho životní osudy se odehrávaly v končícím pozdním středověku, v období na počátku 17. století, kdy renesance je stídána barokem. Nejsilnější se prvky baroka projevují ve stavitelství, a to především v církevních stavbách a objektech šlechty.

Ve vesnickém prostředí se setkáváme především se stavbami dřevěnými. Po době hospodářského úpadku dochází ke zlepšování životních podmínek venkovského obyvatelstva. Oblasti se začaly rozvíjet na úrodné a neúrodné. Tam, kde je dostatek úrodné půdy, tedy v nížinách, se rozvíjí obilná stěva a dobytčí stěva. Na podnikání s obilím se soustředěvala především šlechta. A v horských neúrodných oblastech se lidé živí rukodělnými pracemi jako například tkalcovstvím, sklářstvím, a podobně. Toto všechno jsou obecné informace, my se ale blíže podíváme do středověké kuchyně a způsobu přípravy jídel na otevřeném ohni.

Už v období raného středověku byly jednoduché domy otevřeného ohně pod nejvyšším bodem budovy. Místo krbu a komína byla ve středověku otevřená díra, kudy odcházela kouř. A protože tyto domy tvořila v tšinou jen jedna místnost, byl otevřený ohně součástí zdroje

tepla a světla. Na šlechtických statcích byl někdy prostor kuchyně oddělen tzv. potopenou podlahou, aby kouř nemohl jít do zbytku budovy, který sloužil ke společenským účelům. Později na některých hradech a klášterech dochází k oddělení obytných a pracovních prostor. Kuchyně se někdy umísťovala do samostatné budovy, jenže pak už nemohla sloužit ke vyhřívání obytné části domu. V pozdním středověku se v Evropě výhevu začala používat dlaždicová kamna ovládaná z kuchyně. Evropské středověké kuchyně byly temné, zakouřené a špinavé od sazí a odtud pochází název černá kuchyně.

S příchodem komínů se ohniště přesunulo z prostědku místnosti k jedné ze stěn a stavěly se první krby z cihel a malty. Ohně se zapaloval v horní polovině konstrukce a klenba ve spodní části sloužila jako uložení dřeva. Kotlíky

byly vyrobeny z železa, bronzu nebo mědi. Při dlouhodobém používání nádob z mědi se objevovaly nemoci, například poškození jater, demence, křeče a tetes, protože z mědiho nádobí se uvolovaly jedovaté látky. Z tohoto nádobí ovšem jedla v tšinou jen šlechta, chudí poddaní si takového nádobí nemohli dovolit.

Teplota ohřívání byla ovlivňována výškou zavěšení kotlíku nad ohněm. Kotlíky buď visely na trojnožce nebo se posadily přímo na horké uhlíky.

Masa se opékala na rožni, kdy byla v komíně umístěna na vrtule, ta byla automaticky poháněna a otáčela rožněným pokrmem (tento automatický systém pro otáčení rožně vynalezl Leonardo da Vinci).

Přes jednoduchost přípravy jídel na otevřeném ohni ve středověku si naši předkové dopřáli jídla nápaditá, chutná a možná i pro dnešního člověka lákavá. Takové prasátko opékané na rožni je dodnes vyhledávanou lahůdkou pro mnohé z nás...

(ss)